

Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Για να επεξεργαστούμε μια ιστορική πηγή, προκειμένου να απαντήσουμε σε μία ερώτηση της Β΄ ΟΜΑΔΑΣ, ακολουθούμε τα παρακάτω βήματα:

1. Διαβάζουμε προσεκτικά το κείμενο, ώστε να το κατανοήσουμε. Κατά την ανάγνωση φροντίζουμε να αποσαφηνίσουμε νοερά τυχόν ιστορικούς όρους που αναφέρονται σ' αυτό. Πρέπει να έχουμε υπόψιν μας ότι πολλά κείμενα, ιδίως του 19^{ου} αιώνα, αλλά και μεγάλου μέρους του 20^{ου}, είναι συντεταγμένα σε παλιότερες μορφές της ελληνικής γλώσσας (αρχαϊζουσα, καθαρεύουσα, απλή καθαρεύουσα), γεγονός που μπορεί να προκαλέσει δυσκολίες.
2. Οι πηγές διακρίνονται σε **‘πρωτογενείς’** (αποσπάσματα από έργα επιστημόνων που είναι σύγχρονοι με τα προς εξέταση γεγονότα, αποσπάσματα απομνημονευμάτων, διάφορα δημόσια έγγραφα, δημοσιεύματα στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο) και **‘δευτερογενείς’** (μελέτες επιστημόνων που είναι μεταγενέστεροι των προς εξέταση γεγονότων. Ιδιαίτερη σημασία έχει να προσδιοριστεί **η οπτική γωνία του συγγραφέα**: π.χ. σε μια ερώτηση για την εξωτερική ή οικονομική πολιτική του Βενιζέλου, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψιν αν το κείμενο έχει γραφτεί από δηλωμένο (ή και φανατικό ακόμη) υποστηρικτή ή αντίπαλο του Βενιζέλου. Η ανάγκη προσδιορισμού της οπτικής γωνίας αφορά κυρίως τις πρωτογενείς πηγές και μάλιστα εκείνες που διαφοροποιούνται από την ιστορική αφήγηση).
3. Κατά τη μελέτη του παραθέματος ακολουθούμε τη μέθοδο που γνωρίζουμε από την επεξεργασία δοκιμίων στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας (εντοπισμός θεματικού κέντρου, λέξεων – φράσεων κλειδιών). Η εργασία αυτή εστιάζεται στα στοιχεία εκείνα του παραθέματος που είναι συναφή με το ζητούμενο από την ερώτηση.
4. Έχοντας ξεχωρίσει νοερά, ή κρατώντας πρόχειρες σημειώσεις, ποιες από τις πληροφορίες που διαθέτουμε προέρχονται από την ιστορική αφήγηση και ποιες από το παράθεμα αρχίζουμε να γράφουμε την απάντησή μας, με αφετηρία –κατά κανόνα– τις πρώτες (δηλ. τα στοιχεία της ιστορικής αφήγησης).
5. Το κείμενό μας χρειάζεται θεματική πρόταση (κάποιου είδους σύντομη εισαγωγή) με δήλωση του τόπου, του χρόνου και του θέματος. Αν υπάρχει στο βιβλίο τη μεταφέρουμε αυτούσια και συνεχίζουμε, αλλιώς τη διαμορφώνουμε εμείς.
6. Εκθέτουμε σε διαφορετική παράγραφο τα δεδομένα που προέρχονται από την ιστορική πηγή (εφόσον δεν πρόκειται για ειδικές πληροφορίες που σχετίζονται με επιμέρους στοιχεία της ιστορικής αφήγησης). Η θεματική πρόταση εδώ μπορεί να έχει την μορφή αναφοράς στον συγγραφέα (αν είναι γνωστός) και στο είδος της πηγής (αν μπορούμε να το εντοπίσουμε).
7. Η ανάπτυξη της νέας παραγράφου, γίνεται με τη χρήση κατάλληλων συνδετικών λέξεων ή φράσεων.
8. Ολοκληρώνουμε την απάντηση, στην ίδια ή σε άλλη παράγραφο, συνοψίζοντας τα προηγούμενα ή διατυπώνοντας ένα σχόλιο, μια αξιολόγηση ή ένα χαρακτηρισμό, όταν το ζητά η ερώτηση.

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ:

1. Μένουμε μόνο σ' εκείνες τις πληροφορίες της πηγής που σχετίζονται με το ζητούμενο.
2. Γράφουμε πάντα σε πλάγιο λόγο.
3. Παραθέτουμε με δική μας διατύπωση και λεξιλόγιο τις πληροφορίες που επιλέξαμε από την ιστορική πηγή.
4. Το κείμενό μας πρέπει να διαθέτει τα χαρακτηριστικά που μαθαίνουμε από το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, δηλ. σωστή σύνταξη και έκφραση, ορθογραφία, συνοχή και συνεκτικότητα.
5. Χρειάζεται να έχουμε υπόψιν μας ότι η σχέση περιεχομένου μεταξύ πηγής και ιστορικής αφήγησης μπορεί να είναι : **α) σχέση πλήρους επικάλυψης**. Τότε δεν αγνοούμε το παράθεμα, αλλά αναφερόμαστε σ' αυτό τεκμηριώνοντας τα στοιχεία της αφήγησης.

Συνδεδετικές φράσεις : «Διαπιστώνουμε ότι το απόσπασμα που μας δόθηκε επιβεβαιώνει τις ιστορικές μας γνώσεις. Συγκεκριμένα, ο συγγραφέας αναφέρει ότι ...», «Τα παραπάνω ιστορικά στοιχεία επιβεβαιώνονται από το παράθεμα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις πληροφορίες του παραθέματος ...»

β) σχέση μερικής επικάλυψης (δηλ. η πηγή περιέχει και γνωστά από την αφήγηση στοιχεία και άλλα, ενισχυτικά ή συμπληρωματικά). Τότε παραθέτουμε πρώτα εκείνα που επιβεβαιώνουν τις ιστορικές μας γνώσεις κι έπειτα περνάμε στα καινούρια και συμπληρωματικά.

Συνδεδετικές φράσεις : «Το δοθέν απόσπασμα επιβεβαιώνει τις ιστορικές μας γνώσεις, αφού ...» Και κατόπιν : «Σχετικά με το ίδιο θέμα, το παράθεμα προσθέτει ...», «Συμπληρωματικές πληροφορίες για το ίδιο θέμα από το απόσπασμα είναι ...» κ.α.

γ) σχέση διαφοροποίησης (δηλ. οι πληροφορίες της πηγής διαφοροποιούνται από αυτές του σχολικού βιβλίου) – ιδίως όταν το θέμα προσεγγίζεται από διαφορετική σκοπιά.

Συνδεδετικές φράσεις : «Στο δοθέν απόσπασμα διαπιστώνουμε ότι το γεγονός / το φαινόμενο / η προσωπικότητα / η πολιτική εξετάζεται από διαφορετική οπτική γωνία. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι ...»